

Havel psal Olze, Olga píše Havlovi

1.12.2010 ct24.cz str. 0 Kultura

jab Knihovna Václava Havla

Praha – **Knihovna Václava Havla** slavnostně představila v pražské Galerii Montmartre první vydání Dopisů od Olgy, odpovědi na dopisy, které psal disident **Havel** z vězení na přelomu 70. a 80. let. Ty jsou nejen popisem života za mřížemi, ale obsahují i zásadní společenské a filozofické reflexe Havlových myšlenek. Korespondence vyšla souborně pod názvem Dopisy Olze, ač většina z nich nebyla přímo jeho ženě určena. Ani autorem textů z dnes představované knihy není povětšinou Olga Havlová, ale především Ivan M. **Havel**, exprezidentův bratr.

Dopisy psal **Václav Havel** z vyšetřovací vazby v Ruzyni a z věznic v Heřmanicích a na plzeňských Borech od června 1979 do září 1982. Odsouzen byl v roce 1978 na čtyři a půl roku nepodmíněně za podvracení republiky, v roce 1983 byl ze zdravotních důvodů propuštěn. Po propuštění dopisy zpracoval knižně, ve spolupráci s literárním kritikem a signatářem Charty 77 Janem Lopatkou. Poprvé vyšly Dopisy Olze v roce 1983 v samizdatové Edici Expedice, kterou **Havel** v polovině 70. let založil.

Dopisy z vězení **Havel** adresoval své ženě, ona je ale často předčítala nahlas i jejich přátelům. Přečíst si je lze také na internetové stránce **Knihovny Václava Havla**, a to včetně těch, které nebyly otištěny knižně. Co psala Olga **Havlovi**, nebylo známo – její odpovědi byly zabaveny Státní bezpečností během domovní prohlídky a údajně se ztratily.

Výpověď o době

Soubor Dopisy od Olgy tak tvoří především texty Ivana M. **Havla**. Do korespondence s bratrem přes překážky vězeňské cenzury zapojil i další autory, především filozofa Zdeňka Neubauera, hlavního komentátora Havlových úvah o etice, zodpovědnosti a o absolutním horizontu. Vědomě či nevědomě se na odpovídání podíleli rovněž Radim Palouš, Petr Hájek, Anna Šabatová, Jiří Dienstbier, Martin Heidegger, Emanuel Lévinas, Raymond Ruyer nebo Vladimír Holan.

Iniciativa k vydání "dopisů Václavovi" vzešla od ředitele **Knihovny Václava Havla** Martina C. Putny. "Vyjeví, že **Václav Havel** nebyl osamělým myslitelem, ale že to, co píše v Dopisech Olze, koresponduje s tehdejší filozofickým myšlením českého disentu, který představoval právě kruh, jehož Ivan **Havel** byl členem a jehož klíčovými osobnostmi byli Radim Palouš a zvláště Zdeněk Neubauer. Dnešní česká intelektuální elita žije do velké míry z toho, co tehdy vzniklo," domnívá se Putna.

Martin C. Putna: Celý svět zná knihu Dopisy Olze jakožto filozofický traktát k etice, zodpovědnosti, individuální svobodě a o základních filozofických a náboženských tématech. Dopisy od Olgy jsou odpověď, ta druhá strana, druhý hlas dialogu. Kdo četl dopisy Olze a chce se dozvědět víc o kontextu, o myšlení, tak toto je kniha přesně pro něj. Kdo překoná ten opravdu místy někdy nesnadný text, dozví se o českém myšlení velmi mnoho.

Ivan M. **Havel**: Pro dnešního čtenáře může být zajímavým obrazem té doby. My jsme vlastně byli také v takovém malém vězení, je to jiné prostředí, jiná atmosféra, ale jakási omezení to jsou, byli jsme, dá se říct, v ghettu.

On také přišel s nápadem nazvat knihu Dopisy od Olgy, přestože jejich autory je někdo jiný. "Byla to taková dělba práce. Olga psala spíš o osobních záležitostech a já si uvědomil, že Václav ve vězení potřebuje mít i intelektuálnější materiál k úvahám," doplnil Havlův bratr Ivan, kybernetik a filozof. Na rozdíl od exprezidenta se zveřejněným svých textů ale nepočítal.

"Ta knížka je strašně tlustá..."

Sám **Havel** se s Dopisy od Olgy seznámil prý až při dnešním představení knihy. "Byl jsem šokován její tloušťkou," přiznal. "Vždycky jsme u sebe mohli mít jen jeden dopis z domova, a když jsme dostali nový, tak jsme ten předchozí museli odevzdat."

V Dopisech Olze kdysi zamýšlel vydat pouze úvahové pasáže, tehdejší editor Jan Lopatka ho ale přesvědčil, že mají vyjít nezkrácené, včetně psaní o praktických starostech. Editoři právě vydaných odpovědí z vězení tento způsob zachovali. "Žádné úpravy v textech jsme nedělali, kromě jazykové úpravy poněkud kreativního dopisu Zdeňka Neubauera. Snažili jsme se zrekonstruovat chod korespondence, protože vinou vězeňské cenzury se k adresátům ne vždycky všechno dostalo," upřesnil editor knihy Jan M. Heller.

Dopisy od Olgy tak jsou doposud chybějícím hlasem rozmluvy vězněného **Václava Havla** s jeho nejbližšími. Stanou se předmětem zkoumání historiků i studentů. Pamětníci si tehdejší dobu nemusí tak zevrubně připomínat, jak dokládají i slova historičky umění Věry Jirousové, první ženy Ivana "Magora" Jirouse: "Určitě si přečtu Zdeňka Neubauera, protože jeho texty jsem v ruce neměla. A všechny ty věci, já nevím, možná jestli bude opravdu dlouhá zima, ale já toho mám před sebou strašně moc a ta knížka je strašně tlustá..."

URL| <http://www.ct24.cz/kultura/108743-havel-psal-olze-olga-pise-havlovi/>

Vycházejí Dopisy od Olgy

1.12.2010 ČT 24 str. 7 08:00 Zprávy
Knihovna Václava Havla

Edita KADLECOVÁ, redaktorka

Knihovna Václava Havla slavnostně představí první vydání dopisů od. Sbíрка je odpovědí na Havlovy světoznámé filosofické úvahy Dopisy Olze. Do korespondence se zapojili i další osobnosti z jeho okolí.

redaktor

Dopisy Olze psané **Václavem Havlem** z vězení jsou světově známým dílem českého písennictví. Většina dopisů ale nebyla přímo určena jeho ženě, je to však ona, která je jako první četla. **Havel** v nich často psal o svých nevěrách nebo nemocích. Dopisy byly údajně zabaveny StB a ztratily se. Teď vychází na světlo Dopisy od Olgy jako skutečné odpovědi na tyto filosofující dopisy. Hlavním autorem odpovědí je ovšem bratr bývalého prezidenta Ivan **Havel**, nikoli manželka Olga. Do korespondence s bratrem přes překážky vězeňské cenzury zapojil i další autory, především filosofa Zdeňka Neubauera, hlavního komentátora Havlových úvah o etice. Vědomě nebo nevědomě se na knize podíleli taky Petr Hájek, Anna Šabatová, Jiří Dienstbier nebo Vladimír Holan.

Dopisy od Olgy

1.12.2010 ČT 24 str. 15 22:00 Události, komentáře

Knihovna Václava Havla

Jakub ŽELEZNÝ, moderátor

Kniha dopisy Olze patří k nejznámějším textům z pera bývalého českého a československého prezidenta **Václava Havla**. Texty, které psal během svého uvěznění na přelomu sedmdesátých a osmdesátých let své první ženě, jsou nejen popisem života za mřížemi v době normalizace, ale obsahují i zásadní společenské a filosofické reflexe Havlových myšlenek. Nyní jako jakýsi pandán vychází naopak kniha Dopisů od Olgy, tedy druhá část vzájemné korespondence pozdějšího prvního páru.

Petr VIZINA, redaktor

"Měla bys žít, jako bych byl někde na výletě. Jak dlouho na tomhle výletě budu, nevím," povzbuzuje **Václav Havel** svou ženu Olgu v dopise z vězení na přelomu sedmdesátých a osmdesátých let. Havlovy Dopisy Olze vyšly poprvé v samizdatu roku 1983. Odpovědi na ně, tedy ten druhý hlas dialogu, který s **Havlem** přes vězeňské mříže vedla jeho žena Olga, bratr Ivan a blízcí přátelé, teď vycházejí v knize Dopisy od Olgy.

Václav HAVEL

Já jsem se s ní letmo seznámil dnes odpoledne a byl jsem šokován tou tloušťkou. My totiž nesměli mít vždycky, Jaroslav to dosvědčí, jsme směli mít u sebe vždycky jenom jeden dopis z domova, že. A když jsme dostali novej, tak tam ten jsme museli odevzdat.

Petr VIZINA, redaktor

Václav Havel kdysi zamýšlel vydat v Dopisech Olze pouze úvahové pasáže. Tehdejší editor Lopatka ho ale přesvědčil, že mají vyjít nezkrácené včetně psaní o praktických starostech. Editoři právě vydaných odpovědí do vězení, tedy Dopisů od Olgy, tento způsob zachovali.

Jan M. HELLER, editor knihy

My jsme žádné vlastně, žádné vlastně úpravy textů těch dopisů nedělali kromě jazykové úpravy poněkud kreativního pravopisu Zdeňka Neubauera a snažili jsme se, jak jsem se zmínil, právě zrekonstruovat chod té korespondence.

Petr VIZINA, redaktor

Přestože je kniha nazvaná Dopisy od Olgy, Olga Havlová nějak zvlášť ráda dopisy nepsala. Od Olgy Havlové tedy často přicházel do věznice dopis napsaný společně Havlovými nejbližšími přáteli.

Jan M. HELLER, editor knihy

Ten, kdo je skutečně partnerem v korespondenci, v dialogu s **Václavem Havlem**, co se týče těch filosofujících esejistických pasáží, to je Ivan **Havel** a další autoři, jejichž texty on zprostředkovává.

Petr VIZINA, redaktor

Dopisy od Olgy tak jsou doposud chybějícím hlasem rozmluvy vězněného **Václava Havla** s jeho nejbližšími. Stanou se předmětem zkoumání historiků i studentů. Pamětníkům není třeba tehdejší dobu tak zevrubně popisovat.

Věra JIROUSOVÁ, historička umění

Já si určitě přečtu Zdeňka Neubauera, všechny ty věci, protože ty jsme ještě v ruce neměla. A tak se tak třeba, já nevím, jestli bude opravdu dlouhá zima, ale já mám strašně před sebou věci. Takže knížka je strašně tlustá.

Jakub ŽELEZNÝ, moderátor

No, a směje se bratr **Václava Havla**, kybernetik a filosof Ivan **Havel**. Vítám vás. Dobrý večer.

Ivan **HAVEL**, kybernetik a filosof

Dobrý večer.

Jakub ŽELEZNÝ, moderátor

A naproti němu usedl Martin C. Putna, který je ředitelem **Knihovny Václava Havla**. Pane Putno, i vás zdravím, dobrý večer.

Martin C. PUTNA, ředitel **Knihovny Václava Havla**

Dobrý večer.

Jakub ŽELEZNÝ, moderátor

Václav Havel směl psát, pane Havle, z vězení jen svojí ženě a pouze o soukromých rodinných tématech, jak známo. Takové bylo omezení cenzury. Ona soukromá pošta přesto fungovala jako Havlovo spojení s nejbližšími, třeba s vámi. Kdo tedy byl nejčastějším autorem těch odpovědí, které Olga Havlová do vězení posílala a kdo je tedy vlastně autorem těch textů?

Ivan **HAVEL**, kybernetik a filosof

Tak především bych chtěl jako to zpřesnit, že právo posílat do vězení jsme měli všichni příbuzní. To jsme tehdy byli Olga, já a moje žena tehdejší. Čili neposílala to Olga, posílali jsme to každý sám, jsme s tím chodili na poštu. A byla taková trošku dělba práce, že jo. Olga psala spíš takový ty osobní dopisy a záležitosti teda jejich hrádečku a bytu a podobně a já jsem si uvědomil, že prostě v tom vězení potřebuje mít i jakýsi takový materiál intelektuálnější k úvahám a podobně. Takže já jsem ..., a taky jsem psal na stroji, takže jsem si psal ty kopie a tím pádem to zůstalo jako v publikovatelné podobě.

Jakub ŽELEZNÝ, moderátor

Jen tak mimochodem, když ta klasická slavná kniha se jmenuje Dopisy Olze, proč se tahle, která je jakýsi pandánem, nejmenuje Dopisy Václavovi? Bylo by to snad příliš familiérní? Já myslím, že panu exprezidentovi by to jistě nevadilo. Proč se jmenuje Dopisy od Olgy, když vlastně navíc nejsou všechny od Olgy, a proč se nejmenuje Dopisy Václavovi, když jejich jediným adresátem byl Václav, pane Putno?

Martin C. PUTNA, ředitel **Knihovny Václava Havla**

Ten nápad byl můj a je to z důvodu obsahu, protože celý svět zná knihu Dopisy Olze jakožto filosofický traktát o etice, zodpovědnosti, individuální svobodě a v těch základních filosofických a náboženských tématech. A toto je odpověď, toto je druhá část, tady ta tlustá odpověď, to je ta druhá strana, druhý hlas v tom dialogu. To znamená, ten, kdo četl Dopisy od ..., já se z toho zblázním už dneska ...

Jakub ŽELEZNÝ, moderátor

Tak vydal jste Dopisy od Olgy, tak je jasné, že to neustále říkáte.

Martin C. PUTNA, ředitel **Knihovny Václava Havla**

Já s tou knihou žiju půl roku, takže jsem trochu bláznivej z toho. Ten, kdo četl Dopisy Olze a chce se dozvědět víc o tom kontextu, o tom myšlení, tak toto je kniha přesně pro něj. Kdo chce jít do hloubky, tak má tuto knihu.

Jakub ŽELEZNÝ, moderátor

Vy už jste říkal, že dopisy Olze jsou po celém světě známy a čteny jako jedno vlastně z hlavních filosofických děl pana exprezidenta, byť tak původně jistě nebyly míněny. Jakým způsobem ale tyhle ty právě vydané Dopisy od Olgy, řekněme, doplní či zpřesní nebo možná pozmění obraz, který o tehdejší myšlení **Václava Havla** máme? Právě skrze té, tu původní knihu.

Martin C. PUTNA, ředitel **Knihovny Václava Havla**

Já myslím, že ten obraz určitě nijak zásadně nezmění. Oni ho doplní o ten kontext a vyjeví se, že **Václav Havel** nebyl osamoceným myslitelem, ale že to, co on píše v Dopisech Olze, do velké části koresponduje s tehdejší filosofickým myšlením českého disentu, které představoval právě ten kruh, jehož **Ivan Havel** byl členem a jehož těmi klíčovými osobnostmi byli Radim Palouš a zvláště Zdeněk Neubauer. To znamená filosof, který je dodnes mediálně velmi málo znám, ale to byl svým způsobem ten skutečný, já teď řeku to ošklivé slůvko, guru nejenom **Václava Havla**, ale mnoha, mnoha lidí. Připomenu to, že třeba myšlení Tomáše Halíka do velké části vyplývá z myšlení Zdeňka Neubauera a tady se ukazuje to, že opravdu to byly takové propojené filosoficko-náboženské kruhy a do velké míry dnešní česká intelektuální elita žije z toho prostředí, z toho, co tehdy vzniklo.

Jakub ŽELEZNÝ, moderátor

Pane Havle, co bude podle vás na té sbírce Dopisy od Olgy pro dnešní čtenáře nejzajímavější, nejatraktivnější?

Ivan **HAVEL**, kybernetik a filosof

No, já si myslím, ponecháme-li stranou jako odborníky, který budou studovat jako ten dialog skutečnej nebo podobně, takže pro běžného čtenáře může být docela zajímavé, že se v tom ukáže obraz té doby. Je pravda, že jsem psal ty dopisy jenom pro něj a věděl jsem, že to bude číst jenom on a jeho náčelník věznice nebo kdo prostě to musel ...

Jakub ŽELEZNÝ, moderátor

Možná vychovatel nějaký.

Ivan **HAVEL**, kybernetik a filosof

No, v Heřmanicích to byl přímo náčelník věznice.

Jakub ŽELEZNÝ, moderátor

Aha, tak u **Václava Havla** to celkem chápu, ano.

Ivan **HAVEL**, kybernetik a filosof

A říkal můj bratr, že cokoli, čemukoli nerozuměl, to nechal bez komentáře, to prostě mu přišlo.

Jakub ŽELEZNÝ, moderátor

To znamená, že vy jste věděl, že to bude číst nějaký náčelník, který nebude všemu rozumět?

Ivan **HAVEL**, kybernetik a filosof

Já jsem ... Nejen to, ale já jsem navíc měl, byl přesvědčen nebo měl pocit, že to současně čte StB a že sleduje, co se děje venku. A tím se vracím k té otázce vaší, že co by mohlo zajímat jako veřejnost a podobně, ta atmosféra, která byla v určitých takových polointelektuálních kruzích v té době, kdy byli

sice hlídání, omezování, nesměli publikovat, nesměli přednášet, ale stýkali se, žili normálním životem a někdy dokonce jako docela i veselý. A ono se to tam v těch dopisech může trochu ukázat jako, protože tam jako referuji o těch seminářích a podobně.

Jakub ŽELEZNÝ, moderátor

Dopisy Olze vyšly poprvé samozřejmě neoficiálně už ve třiaosmdesátém roce. O jejich vydání tehdy stál přímo váš bratr. Tyhle ty dopisy vycházejí o 27 let později. Kdo je tedy vlastně tím hlavním autorem myšlenky tuhle knížku dát dohromady? Je to pan Putna, nebo třeba i vy, když jste se na to po letech podíval, tak jste si řekl sice jsem to psal pro bratra, ale možná by to stálo za ...

Ivan HAVEL, kybernetik a filosof

No, já jsem taková skromná povaha, že jsem se s tím nikde jako nesnažil nějak prosadit, ale nebylo to utajené. Měl to nějaký student už to četl a v Památníku písemnictví, jak byla ta výstava před několika lety Dopisy Olze, tak to měli. A když jsem to ukázal Martinovi Putnovi, tak on říkal no tak to by se mělo vydat. No, a já proti tomu celkem nic neměl. No tak už to bylo napsané, tak jsem nemusel to znovu psát.

Jakub ŽELEZNÝ, moderátor

Prvním editorem Dopisů Olze byl tragicky zesnulý literární kritik Jan Lopatka. **Václav Havel** chtěl původně prý vybrat pouze jakési ty úvahové pasáže, ale Jan Lopatka, troufám si tvrdit, naprosto správně tam ponechal i ty všednodenní praktické věci, tu běžnou konverzaci a komunikaci. Zůstává tehle princip zachován i v Dopisech od Olgy nebo podobný princip?

Martin C. PUTNA, ředitel **Knihovny Václava Havla**

Naprosto dokonce ještě důsledněji, protože v těch posledních Dopisech Olze jsou tam přece jenom některé vynechávky, kdy **Václav Havel** měl pocit, že se vlastně už jakoby opakuje, tak některé části tam nejsou, kdežto tady je skutečně všechno, to co bylo k dispozici, to co nám Ivan Dal nebo to co jsme nějak jinak potom dopátrali. Tak je to prostě kompletní historický dokument s velmi obširným historickým komentářem. Takže snad nejenom pro odborníky. A navíc samozřejmě ještě jednou, co Ivan říct nemůže. Ivanovy dopisy jsou občas velmi vtipné.

Jakub ŽELEZNÝ, moderátor

Tak to je dobré vědět pro potenciální čtenáře. Koneckonců blíží se Vánoce, hezký vánoční dárek. Podle dopisů z vězení bral váš bratr svoji vynucenou zastávku jako příležitost k reflexi dosavadního života, jako možnost připravit se, jak píše, na dobu, kdy bude po své trase pokračovat. Dozvědí se čtenářů z Dopisů od Olgy, jak jste tu vězeňskou zkušenost, kterou jste vy přímo neměli, ale přesto jste s ní byli konfrontováni, jak jste ji tedy vnímali vy? A také vůbec, jak jste vnímali tu dobu, anebo jsou to spíš věci, které jsou opravdu víc osobní?

Ivan HAVEL, kybernetik a filosof

Není to příliš osobní, je to hodně tak jako, řekněme, filosofování, uvažování, různé kontexty. Já tam často psal, co se mi dostalo pod ruku, že bylo hodně samizdatů a podobně, tak jsem z toho jako opisoval. A jako ten pocit, jako my jsme vlastně byli v takovém malém vězení taky, jako před zdí. On byl za zdí, my jsme byli před zdí a je to jiné, jiné prostředí, jiná atmosféra, ale jakási omezení to jsou zejména toho jako prezentace oficiální nebo podobně. Čili byli jsme v ghettu se dá říct do určité míry s tím, že jsme měli přístup ke knihám, k literatuře, navzájem sebou, kdežto on tam byl velice zúžen v tomto smyslu.

Jakub ŽELEZNÝ, moderátor

A měli jste šanci mu tam, já vím, že ona ta doba byla hodně nehybná a neměnná, ale přesto věci se děly, tehdy se hodně četlo mezi řádky. Měli jste šanci **Václavu Havlovi** třeba skrze tyhle dopisy propašovat nějakou informaci ve smyslu víš, ono se teď i třeba v Rudém právu napsalo a tohle a ono

je to docela zajímavé, protože by to mohlo znamenat, že ... Protože takhle se tehdy dekovalo i Rudé právo.

Ivan **HAVEL**, kybernetik a filosof

No, tak bylo známo, že se smějí dívat na televizi, takž se dalo jako navazovat na to, co bylo v televizi třeba, když byl ten případ kamion, jak se to správně říká ..., jak bylo to zatýkání v tom jednaosmdesátém roce. Tak jsme věděli, že je informován z televizi a mohli jsme jako něco říkat, co bylo jasný jemu, kterej to viděl v tý televizi, a nemuselo to být jasný tomu náčelníkovi tý ...

Jakub **ŽELEZNÝ**, moderátor

Poslední věc, pane Putno, sbírka dopisů je vlastně tradiční literární žánr. Jak do něj podle vás Dopisy od Olgy zapadají, nebo jak se z něj naopak trošku vymykají?

Martin C. PUTNA, ředitel **Knihovny Václava Havla**

To je samozřejmě otázka pro literární kritiky, historiky, kteří to budou číst dále.

Jakub **ŽELEZNÝ**, moderátor

Váš pocit z knihy, u jejíhož zrodu jste stál?

Martin C. PUTNA, ředitel **Knihovny Václava Havla**

Já nemůžu samozřejmě chválit svoje vlastní ediční dílo, ale mně ta četba přišla nesmírně zajímavá a znovu prostě, kdo tuto knihu, kdo překoná ten opravdu poměrně nesnadný text místy, tak se dozví o českém myšlení velmi mnoho. A kdo nezná svoji minulost, nerozumí přítomnosti a tak dále ...

Jakub **ŽELEZNÝ**, moderátor

Pánové, oběma díky, že jste si našli čas a přišli jste do dnešních Událostí, komentářů. Díky, mějte se hezky, na shledanou.

Ivan **HAVEL**, kybernetik a filosof

Na shledanou.

Martin C. PUTNA, ředitel **Knihovny Václava Havla**

Na shledanou.

Dopisy od Olgy

1.12.2010 ČT 24 str. 20 18:00 Události v regionech
Knihovna Václava Havla

Jitka SLUKOVÁ, moderátorka

Knihovna Václava Havla dnes představuje v pražské Galerii Montmartre první vydání Dopisů od Olgy. Jsou to odpovědi na filozofující úvahy, které psal na přelomu 70. a 80. let tehdejší disident **Havel** z vězení své první manželce. Korespondence vyšla poprvé v Samizdatu v roce 1983 pod názvem Dopisy Olze. Odpovědi tedy vycházejí o 27 let později. V Galerii Montmartre je i redaktor Petr Vizina. Petře, dobrý podvečer. Řekni nám, co vedlo **Václava Havla** ke zveřejnění dopisů od jeho zesnulé ženy Olgy?

Petr VIZINA, redaktor ČT, Galerie Montmartre, Praha

Dobrý podvečer. Jak mi řekl ředitel **Knihovny Václava Havla**, která tuhle tu knihu vydává, ten záměr byl jasný. My známe vlastně torzo těch, toho slavného dialogu známé Dopisy Olze, které vyšly v roce 1983 poprvé v Samizdatu. Teď po 27 letech vlastně vidíme druhou půlku toho dialogu. Můžeme si přečíst, na co vlastně **Václav Havel** v těch dopisech z vězení reagoval. Ta kniha bude jistě předmětem zkoumání pro historiky, pro ty, kdo se na univerzitách učí české historii, protože Dopisy Olze jsou bezesporu světově slavnou knihou. A tahle, tenhle ten její protějšek vlastně, který ode dneška si můžeme přečíst, je vlastně takovým součástí toho celého obrázku, který si můžeme udělat o myšlení v Československu v 80. letech. A já ještě nakonec upozorním, že v pořadu Události, komentáře budeme o téhle knize, knize ještě mluvit a budu v ní také o ní mluvit hosté.

Jitka SLUKOVÁ, moderátorka

Z pražského Galerie Montmartre Petr Vizina.